

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 342 (043.2)

POPA CRISTINA

**CONSOLIDAREA REGIMULUI DE GUVERNARE PRIN PRISMA
CONSTITUȚIONALISMULUI CONTEMPORAN DIN
REPUBLICA MOLDOVA**

552.01 – drept public: drept constituțional

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2017

Teza a fost elaborată în cadrul Universității de Stat din Moldova, Departamentul „Drept Public”

Conducător științific:

CÂRNAȚ Teodor, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Referenți oficiali:

Costachi Gheorghe, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Academia de Științe a Moldovei
Țurcan Serghei, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Componența Consiliului Științific Specializat:

Arseni Alexandru, **președinte**, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar
Zaporojan Veaceslav, **secretar științific**, doctor în drept, conferențiar universitar
Popa Victor, doctor habilitat în drept, profesor universitar
Slusarenco Svetlana, doctor în drept, conferențiar universitar
Guceac Ion, doctor habilitat în drept, profesor universitar, membru corespondent

Susținerea va avea loc la 12 iulie 2017, ora 14.00, în ședința Consiliului Științific Specializat D 30.552.01 - 03 din cadrul Universității de Stat din Moldova, biroul 119, bl. II, str. M. Kogălniceanu 67, or. Chișinău, MD 2009, Republica Moldova.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova, Biblioteca Națională a Republicii Moldova și pe pagina web a Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare (<http://www.cnaa.acad.md>).

Autoreferatul a fost expediat la 09 iunie 2017.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat
Zaporojan Veaceslav,
doctor în drept, conferențiar universitar

_____

Conducător științific,
Cârnaț Teodor,
doctor habilitat în drept, profesor universitar

_____

Autor
Popa Cristina

_____

© Popa Cristina, 2017

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate

Eta pa contemporană a constituționalismului din Republica Moldova a debutat cu adoptarea a unei serii de documente de o importanță crucială pentru declararea independenței și formarea acesteia ca un stat democratic și de drept. Ne referim aici la Declarația cu privire la suveranitate din 1990[70], Decretul cu privire la puterea de Stat[75] și Declarația cu privire la independență din 1991[71], care au constituit pilonii de bază pentru elaborarea și adoptarea Constituției[46] din 29 iulie 1994. Având în vedere că viața socială și politică a unui stat este mereu în schimbare, apare necesitatea ca și reglementările normative să se adapteze noilor realități. Cadrul normativ constituțional nu este scutit de aceste schimbări, de aceea revizuirea normelor constituționale trebuie să fie posibilă atunci când realitățile o cer. Numai îmbinarea armonioasă a durabilității normelor cuprinse în Constituție cu capacitatea lor de a se adapta noilor evoluții în plan politic și social poate da naștere unei Constituții adevărate și funcționale în timp. La rândul său, Constituția ar consolida cel mai efectiv regim de guvernare pentru Republica Moldova, iar acesta ar garanta valorile naționale în baza cărora ne-am format ca stat, cum ar fi: demnitatea umană, drepturile și libertățile fundamentale ale omului, statul de drept, pluralismul politic, democrația ș.a. În cele din urmă, ar asigura libera și deplina dezvoltare a personalității umane, iar acest lucru poate să se întâmple numai în statele care sunt guvernate printr-un regim politic democratic.

La general, democrația reprezintă guvernarea de către popor, or în acest context apar mai multe întrebări: cine realizează guvernarea, în interesele cui se exercită guvernarea, care este gradul de corespundere dintre aspirațiile guvernanților și celor guvernați? Răspunsul la aceste întrebări este unul relativ simplu: cine urmează să guverneze un stat o decide națiunea sau poporul, iar decizia aparține majorității, astfel asistăm la un model de guvernare majoritar.

Una din problemele actuale intens discutate în doctrina dreptului constituțional, în special, după declararea independenței Republicii Moldova o reprezintă determinarea modului de constituire și funcționare a puterilor în stat (alegerea șefului de stat de către popor sau parlament; aplicarea în procesul electoral parlamentar al sistemului majoritar sau al sistemului reprezentării proporționale etc.) și atribuțiile autorităților publice în cadrul statului (face parte sau nu șeful statului din puterea executivă; pe ce probleme guvernul Republicii Moldova își poate asuma răspunderea politică; joacă sau nu Președintele Republicii Moldova un rol activ în procesul de desemnare a unui candidat la

funcția de prim-ministru al Guvernului Republicii Moldova, dacă s-a format majoritatea parlamentară sau nu). Principalele autorități publice care participă la actul guvernării sunt: Parlamentul, Guvernul și Președintele statului. Pentru a asigura un regim de guvernare funcțional trebuie să se construiască instrumentele aplicării acestuia, mecanismul de interferență a instituțiilor de guvernare, modalitățile de conlucrare a organismelor prin care se exercită prerogativele de putere. Toate acestea au un singur scop – consolidarea regimului de guvernare, iar în speță - cel al Republicii Moldova.

Actualitatea temei de cercetare în prezenta teză de doctorat rezultă din determinarea mecanismelor și instrumentelor ce stau la baza controlului și colaborării instituțiilor politice statale în procesul exercitării puterii în stat prin prisma constituționalismului contemporan din Republica Moldova. Deși clasic, principiul separației puterilor în stat vizează independența celor trei puteri de bază: legislativă, executivă și judecătorească, nu pot fi trecute cu vederea noile tendințe în acest domeniu ce țin de teoria de raționalizare a Parlamentului, care apare atunci când în discuție se pune problema preponderenței Executivului, sau o altă fațetă o reprezintă teoria personalizării puterii, atunci când în discuție se pune problema sporirii puterii Președintelui.

Nu putem să nu evidențiem și instituția controlului dintre cele trei puteri statale, îndeosebi controlul parlamentar. Acesta constituie un mijloc de consolidare a regimului de guvernare prin asigurarea unei relații de colaborare dintre legislativ și executiv. În același timp, este actuală procedura controlului parlamentar asupra executivului, căile și modalitățile de realizare a acestui control în vederea asigurării funcționării la maxim a puterii executive, fără abateri de la programul de activitate aprobat de Parlament. O independență absolută ar fi dăunătoare regimului de guvernare, deoarece în cazul în care nu ar exista o colaborare și un control reciproc, mecanism denumit convențional „checks and balances”, oricare din puteri ar putea abuza de poziția sa, ceea ce are ca final obstrucționarea acțiunii de guvernare a societății.

Crizele politice declanșate în rezultatul eșecurilor alegerii Președintelui țării în cadrul Parlamentului de legislatura a XVII-a în mai-iunie 2009 și apoi în cadrul Parlamentului de legislatura a XVIII-a în octombrie-decembrie 2009, printre altele, induc și ideea că mecanismul de alegere a Șefului statului prevăzut de art.78 din Constituție era deficitar și genera situații de criză și în viitor, or o societate democratică este guvernată de principiile stabilității raporturilor juridice și previzibilității regimului de guvernare. Această problemă pare a fi rezolvată prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 7 din 4 martie 2016[118], prin care au fost revigorate prevederile art. 78 din

Constituția Republicii Moldova[46], precum și cele ale Codului Electoral și s-a dispus ca Președintele Republicii Moldova să fie ales prin scrutin universal. Sperăm că revenirea la alegerea Președintelui Republicii Moldova de către popor va contribui la consolidarea regimului de guvernare al Republicii Moldova prin prisma constituționalismului contemporan.

Scopul lucrării constă în studierea complexă a raporturilor autorității Parlamentului, Guvernului și instituției Președinției în consolidarea regimului de guvernare al Republicii Moldova prin prisma constituționalismului contemporan.

Obiectivele studiului sunt:

- a) precizarea elementelor definitorii privind conceptul de regim de guvernare;
- b) valorificarea constituționalismului contemporan drept un mijloc de exercitare a regimului de guvernare;
- c) determinarea și analiza tipologiei regimului de guvernare;
- d) identificarea rolului și coraportul dintre instituțiile politice prin prisma constituționalismului contemporan;
- e) evaluarea reformelor constituționale din Republica Moldova privind regimul de guvernare;
- f) stabilirea principiilor privind consolidarea constituțională a colaborării instituțiilor politice.

Metodologia cercetării științifice. La realizarea lucrării au fost folosite mai multe metode, printre care: metoda teoretică, metoda comparativă, metoda logică, metoda descriptivă, metoda sistemică, metoda sociologică, metoda cercetării complexe. Au fost efectuate generalizări teoretice și de cercetare în baza analizei juridice a fenomenului constituționalismului și a regimurilor de guvernare cu referire la Republica Moldova, dar și din alte state. Abordarea metodelor menționate în investigațiile privind problemele expuse în teză au ca scop concordanța acestora din punct de vedere teoretic și practic, ceea ce duce la rezolvarea logico-juridică a problemelor legate de identificarea regimului de guvernare, dar și studierea complexă a colaborării autorității Parlamentului, Guvernului și instituției Președinției.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării este determinată de faptul că această investigație identifică și abordează un concept nou, și anume cel al „regimului de guvernare”, dar și prin identificarea și argumentarea locului și rolului instituțiilor politice într-un regim de guvernare semiprezidențial.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în determinarea particularităților ce vizează regimul de guvernare și identificarea mecanismelor cu privire la consolidarea acestuia prin prisma constituționalismului contemporan din Republica Moldova.

Importanța teoretică și aplicativă a tezei constă în faptul că, concluziile și recomandările efectuate în urma analizei tezei pot contribui la întărirea statului de drept din Republica Moldova prin asigurarea unei consolidări efective a regimului de guvernare. Teza reprezintă o sursă doctrinară pentru cercetătorii de drept constituțional și administrativ, precum și pentru toți cei interesați în analiza regimului de guvernare al Republicii Moldova. În același timp, tema prezentei teze rămâne a fi deschisă pentru alte cercetări. Conținutul tezei poate fi folosit în calitate de material didactic pentru studii la disciplinele care au tangență cu tema cercetată. Prezenta teză are un caracter utilitar și practic, iar propunerile de *lege ferenda* sunt fundamentate științific și au menirea de a consolida regimul de guvernare prin prisma constituționalismului contemporan din Republica Moldova.

Aprobarea rezultatelor. Lucrarea a fost prezentată și examinată la ședința Departamentului „Drept Public”, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova și în cadrul Seminarului Științific de Profil, fiind aprobate tezele științifice de bază ale acesteia. Cele mai însemnate poziții științifice, rezultate și concluzii ale lucrării sunt reflectate în mai multe publicații și au fost prezentate la conferințe științifice la diferite niveluri. În procesul desfășurării investigației privind soluționarea problemei științifice, unele idei au fost prezentate la Conferința științifico-practică internațională „Rolul științei și educației în implementarea Acordului de Asociere la Uniunea Europeană”, Chișinău, 5 februarie 2015; Conferința științifică internațională cu genericul „Interacțiunea dreptului intern și dreptului internațional: provocări și soluții”, Chișinău, 14 noiembrie 2014; Conferința științifică internațională cu genericul „Două decenii ale doctrinei constituționale sub auspiciile Constituției”, Chișinău, 16-17 octombrie 2014.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere, considerate de autor ca fiind mai relevante și semnificative, sunt următoarele:

- s-a definit noțiunea de „regim de guvernare” ;
- s-a realizat o analiză comparativă a regimului de guvernare și a regimului politic prin prisma similitudinilor și diferențelor acestor concepte;
- s-au identificat și studiat reglementările constituționale din Republica Moldova cu privire la controlul și colaborarea instituțiilor politice statale în vederea elucidării tipului semiprezidențial al regimului de guvernare;

- s-au determinat criteriile și căile de consolidare a regimului de guvernare actual din Republica Moldova.

Publicațiile la tema tezei: Rezultatele cercetărilor realizate de autor, concluziile și recomandările științifice ale lucrării și-au găsit reflectare în 10 lucrări științifice.

Volumul și structura tezei. Teza conține: introducere, patru capitole, concluzii generale, recomandări, bibliografie din peste 238 de titluri și 138 pagini de text de bază.

Cuvinte-cheie: regim de guvernare, regim politic, consolidare, guvernare, constituționalism contemporan, putere de stat, Parlament, Guvern, Președintele Republicii Moldova.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea include argumentarea actualității temei investigate, stabilindu-se scopul și obiectivele lucrării, determinându-se suportul metodologic, tehnico-științific, precum și baza normativă, argumentându-se noutatea științifică, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, prezentându-se tezele supuse spre susținere și structura tezei.

Capitolul I - ANALIZA SITUAȚIEI DOCTRINARE CU PRIVIRE LA REGIMUL DE GUVERNARE - reprezintă un capitol introductiv, în cadrul căruia s-a efectuat o analiză a materialelor științifice la tema tezei: tratate, monografii, lucrări științifice etc. publicate în Republica Moldova și în străinătate. Realizând o trecere în revistă a gradului de cercetare a problematicii regimului de guvernare în literatura de specialitate din Republica Moldova și a cercetătorilor din alte state, constatăm că aceasta a cunoscut o abordare destul de vastă. Reieșind din cele constatate și analizate, au fost trasate direcțiile principale de cercetare, fiind identificate și concretizate scopul și obiectivele tezei.

Astfel, în contextul științei dreptului constituțional, doctrinari autohtoni notorii, precum V. Popa, I. Guceac, A. Arseni, T. Cârnaț, M. Cușmir, Gh. Costachi, V. Zaporojan, S. Țurcan, S. Cobăneanu ș.a., abordează în lucrările lor aspecte privind: analiza principiului separației puterilor în stat și modalitățile de colaborare și control reciproc între autoritățile publice participante la guvernare; cercetarea constituționalismului autohton, activitatea Parlamentului și Guvernului Republicii Moldova; locul și rolul Președintelui Republicii Moldova în cadrul puterilor în stat. La fel, studierea fenomenului guvernării se face într-o serie de cercetări și studii și din alte arii de specialitate, cum sunt cele de teorie generală a statului și dreptului, politologie etc.

Vastul număr al lucrărilor științifice ale cercetătorilor: S. Goriuc, V. Guțuleac, E. Aramă, I. Jecev, A. Smochină, L. Șova, I. Creangă, Șaptefrați T., C. Solomon, V. Mișin, S. Mișin, S. Țurcan, G. Chiveri, E. Denciu, B. Slipenski, M. Manoliu, M. Cușmir, Hlipca P., D. M. Pompiliu, Bordei L., V. Rusu, I. Nicolaev, D. Moldoveanu, care tratează subiecte relevante și tangente prezentei teze de doctorat, precum: guvernarea; principiul separației puterilor în stat; principiul bunei guvernări, locul și rolul Parlamentului, Guvernului și Președintelui în cadrul asigurării unei guvernări democratice ne conving de faptul că demersul nostru științific, ce se referă la analiza regimului de guvernare a Republicii Moldova prin prisma constituționalismului contemporan, este unul actual,

care suscită interes doctrinar, reieșind din multitudinea de aspecte ce vizează problematica abordată, dar prin care este și necesar de cercetat și abordat tendințe și concepte noi în acest domeniu.

Capitolul II - CONCEPTUL DE REGIM DE GUVERNARE ȘI TRĂSĂTURILE ACESTUIA PRIN PRISMA CONSTITUȚIONALISMULUI CONTEMPORAN - l-am dedicat contextului terminologic al conceptelor folosite în prezenta lucrare; unele concepte deși arhicunoscute, necesită, totuși, o reformatare, ca de exemplu cel de regim politic. Această reformatare este necesară și utilă prin prisma constituționalismului contemporan din întreaga lume, dar mai cu seamă din Republica Moldova.

În primul paragraf ne-am referit la constituționalismul contemporan și am demonstrat că acesta este un mijloc viabil de exercitare a regimului de guvernare. Constituționalismul ca mijloc de exercitare a regimului de guvernare nu este altceva decât un sistem de principii fundamentale cum ar fi: statul de drept, separația puterilor în stat, asigurarea și garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, colaborarea și controlul dintre instituțiile politice, care au drept scop asigurarea unei bune guvernări în stat și a progresului social.¹

În al doilea paragraf am analizat conceptul de regim de guvernare, evidențiind faptul că, mai mulți autori explică aceleași înțelesuri prin diferite noțiuni juridice, cum ar fi: sistem de guvernare, guvernare, proces de guvernare, regim etc. Considerăm că termenul *guvernare* și termenul *regim* nu sunt sinonime, și doar utilizate alături explică complet sensul de organizare și exercitare a puterii în stat. Pornind de la ideea că cuvântul *regim* înseamnă sistem de organizare a vieții într-un stat, iar cuvântul *guvernare* – conducere, dirijare, administrare, atunci regim de guvernare ar însemna nu altceva decât un sistem de conducere. Anume acest concept relevă cum un stat este organizat, pe când regimul politic (democratic și nedemocratic) arată ideologia după care se conduce acel sistem care exercită puterea de stat.² Regimul de guvernare arată care instituții politice și ce atribuții au, astfel încât să putem deosebi un regim de altul. Regimul de guvernare a unui stat se referă la acel sistem constituțional de autorități publice care au menirea de organizare și conducere a vieții economice, politice și sociale a unei societăți (Parlament, Guvern și Șeful statului). Regimul politic, în schimb, se referă la modul în care este exercitată puterea.

---

¹ Popa Cristina. Analiza doctrinară a rolului, funcțiilor, realizării și protecției Constituției în statul de drept. În: Revista Națională de Drept 2015, nr. 5, p. 58-60

² Cârnaț T. Drept Constituțional. Chișinău : Print-Caro, 2010, p. 199-200.

Am identificat anumite trăsături definitorii ale regimului de guvernare pentru a da viață acestui concept, și anume: existența unui sistem de instituții politice prin care se realizează puterea; distribuirea funcțiilor puterii între diferite categorii de organe; independența și colaborarea și controlul reciproc al puterii legislative, executive și judecătorești. Date fiind cele analizate anterior, am dedus că este foarte important de identificat clar și echivoc noțiunea de „regim de guvernare.” Astfel, venim cu propunerea unei definiții: **Regim de guvernare este sistemul de organizare și exercitare a puterii de stat prin intermediul căruia se realizează distribuirea puterii între diferite categorii de organe și care asigură independența, colaborarea și controlul reciproc al instituțiilor politice.**

Tot în acest capitol am propus o tipizare nouă a regimului politic, dat fiind faptul că literatura de specialitate folosește neechivoc termeni din acest domeniu. Aici ne referim la aceea că regimul politic este împărțit în mai multe categorii sau tipuri după anumite principii care nu sunt tocmai reușit alese și înțelese de societate. Prin urmare, tipizarea nouă ce am propus-o reflectă, de fapt, ceea ce se necesită, și anume: regimul politic, de aceea și se numește politic, pentru că se bazează pe ideologie, fie el democratic ori nedemocratic, în schimb noul concept de regim de guvernare se fundamentează pe metodele și procedeele de conducere sau administrare și exercitare a puterii de stat.

Am sfârșit capitolul cu un paragraf unde am evidențiat tipologia regimului de guvernare și cum a fost consolidat constituțional acest regim în diferite state cu o democrație avansată. Drept efect, având fundamentul în principiul separației puterilor în stat și în dependență de distribuirea funcțiilor puterii între instituțiile politice, regimul de guvernare poate fi de următoarele tipuri: regim de guvernare prezidențial; regim de guvernare parlamentar; regim de guvernare mixt. În doctrina dreptului constituțional se apreciază pozițiile destul de slabe ale șefului statului în cadrul regimului parlamentar, atribuindu-i prerogative nominale; șeful statului nu are decât un rol protocolar. Președintele ar putea servi și drept un arbitru într-un conflict politic, ceea ce ar fi necesar atunci când acesta nu are susținere majoritară în parlament. Aceasta, în schimb, nu este posibilă într-un regim parlamentar, unde guvernul e dependent de încrederea legislativului. Pot, de exemplu, atribuțiile președintelui de a emite decrete să fie comparate din punct de vedere numeric cu atribuția de a iniția un referendum? Atribuțiile prezidențiale în Republica Moldova sunt constante de mai bine de un deceniu, dar asta oare demonstrează o consolidare a regimului de guvernare? Părerea noastră este că

relațiile dintre legislativ și executiv trebuie să fie măsurabile în limita producerii unor legi calitative în Legislativ.

Capitolul III - ANALIZA REGIMULUI DE GUVERNARE PRIN PRISMA CONSTITUȚIONALISMULUI CONTEMPORAN - reflectă, de fapt, că în cadrul regimului de guvernare avem trei categorii de autorități publice participante la guvernare: autoritatea legislativă, care are menirea de a adopta cadrul normativ necesar implementării politicilor din diverse sfere sociale; autoritatea executivă, care are menirea de a pune în practică actele normative adoptate de legislativ sau, cu alte cuvinte transpunerea în practică a politicii interne și a celei externe a statului; autoritatea prezidențială, care are menirea de a reprezenta poporul și de a fi un mediator între puterile statului.

Analizând prevederile constituționale ale altor state, propunem statuarea *moțiunii de cenzură constructivă (pozitivă)* în legislația națională, soluție care ar duce la stabilitatea vieții politice, contribuind și la responsabilizarea actului politic. Spre exemplu, Legea Fundamentală care stă la baza regimului german prevede „moțiunea de cenzură constructivă.” Conform acestei prevederi, înainte ca opoziția să introducă o moțiune de cenzură, trebuie să propună și un înlocuitor în funcție, care, ulterior, să fie nominalizat de către șeful statului, astfel votul de neîncredere față de un Guvern devine, implicit, și un vot de investitură pentru un nou prim-ministru și pentru Cabinetul său. Pentru regimul din Republica Moldova, o astfel de prevedere ar avea un dublu efect. Pe de o parte, ar îngreuna schimbarea unui Guvern, pe de altă parte, ar conduce la o dezbatere axată pe proiecte de guvernare și mai puțin pe probleme pur politice. Implementarea moțiunii de cenzură constructivă ar implica revizuirea a două articole din Legea Fundamentală: în primul rând, după alin.3 al art. 98 referitor la investitura Guvernului va trebui introdus un nou alineat cu indicele 3¹, având următorul enunț: *În cazul depunerii unei moțiuni de cenzură constructive, Președintele Republicii Moldova nominalizează un candidat pentru funcția de prim-ministru propus de către deputații inițiatori.* În al doilea rând, art. 106 al Constituției urmează a fi completat cu alin. (3) în sensul precizării naturii moțiunii: *Parlamentul poate retrage încrederea acordată Guvernului prin adoptarea unei moțiuni de cenzură constructive, cu votul majorității deputaților.* În plus, același alineat va cuprinde și teza a doua: *Votul de neîncredere devine implicit și vot de investitură pentru noul Guvern.* În al treilea rând, art. 106 al Constituției urmează a fi completat cu alin.(4), cu următoarea formulare: *Înainte de depunerea moțiunii de cenzură, deputații inițiatori vor propune un înlocuitor în funcție al prim-ministrului în exercițiu.*

Președintele Republicii Moldova are trei funcții: de reprezentare, de garant și de mediere. Primele două funcții sunt expres reglementate de normele constituționale, iar a treia funcție rezultă din interpretarea celorlalte prevederi constituționale. În calitate sa de mediator președintele statului asigură o conciliere și bună colaborare între autoritățile publice ce participă la procesul de guvernare. Șeful statului are cele mai restrânse relații cu executivul, având în vedere competențele acestuia în domeniul respectiv: desemnarea candidatului la funcția de Prim-ministru, numirea Guvernului în baza votului de încredere acordat de Parlament, numirea și revocarea membrilor Guvernului la propunerea Prim-ministrului.³

Rolul Guvernului în cadrul regimului de guvernare al Republicii Moldova se manifestă prin faptul că acesta este un organ cu competență materială generală, reieșind din aceea că dispune de largi competențe ce țin de realizarea administrare a statului. Pentru a consolida și a responsabiliza executivul este necesar să se implementeze mecanisme fiabile care ar asigura o responsabilitate a executivului vizavi de realizarea programului de guvernare, astfel încât cetățenii să fie mulțumiți. Încrederea cetățenilor în executiv este un factor important ce stă la temelia democrației.

În viziunea noastră, o carență legislativă constituțională este faptul că, Constituția Republicii Moldova nu prevede termenul în care Șeful statului urmează să numească Guvernul, termen ce se calculează de la data acordării votului de încredere de către Parlament. Curtea Constituțională consideră că acest termen urmează a fi unul rezonabil și în nici un caz nu trebuie să afecteze intrarea Guvernului în exercițiul funcțiilor sale, în general, și al funcțiilor de conducere generală a administrației publice, în special. După părerea noastră textul constituțional ar trebui să prevadă termenul exact de numire a Guvernului de către Președinte, ceea ce ar asigura realizarea cât mai curând a programului de activitate a Guvernului. În acest context *de lege ferenda* propunem completarea art. 98 alin. (4) din Constituție cu următoarea prevedere „în termen de 7 zile calendaristice”, respectiv art. 98 alin. (4) al Constituției va avea următorul conținut „În baza votului de încredere acordat de Parlament, Președintele Republicii Moldova numește Guvernul în termen de 7 zile calendaristice”.

Capitolul IV - IDENTIFICAREA REGIMULUI DE GUVERNARE DIN REPUBLICA MOLDOVA ȘI CONSOLIDAREA ACESTUIA - evidențiază că, de la adoptarea Constituției Republicii Moldova la 20 iulie 1994 au trecut mai multe decenii pe parcursul cărora au existat câteva

---

³ Popa Cristina. Locul și rolul președintelui Republicii Moldova în cadrul puterilor în stat. În: *Zakon i jizni*, № 6, 2015, p. 48.

tentative de revizuire a Constituției. Cea mai importantă revizuire a Constituției a avut loc în anul 2000, justificându-se prin aceea că a fost adoptată în grabă, ceea ce a făcut conținutul calitativ al acesteia să aibă de suferit. Astfel, Constituția conține mai multe inexactități, goluri, precum și lipsa unor mecanisme eficiente care ar stabili un echilibru adecvat al puterilor în stat, iar de aici și confruntările politice dintre partidele de guvernământ, și impactul negativ asupra dezvoltării socioeconomice a statului.

Alegerea Președintelui Republicii Moldova de către popor corespunde aspirațiilor actuale ale cetățenilor Republicii Moldova, deoarece el decide cu precizie preferințele politice ale cetățenilor, ceea ce poate determina o sporire a responsabilității față de electorat.

Regimul de guvernare semiprezidențial al Republicii Moldova descrie ideea unui astfel de regim clasic, unde Guvernul poartă răspundere politică față de Parlament, Parlamentul controlează Guvernul prin intermediul tehnicilor de cereri și solicitări, iar Președintele are un rol activ în procesul de guvernare, obținând o legitimitate directă din partea poporului și având atribuții complexe cu acoperire constituțională, legală și politică. Cu toate acestea, atribuțiile Președintelui nu sunt atât de consolidate pentru a-i oferi o deplinătate în asigurarea acelor garanții pe care le-am identificat în paragraful precedent. Atât Parlamentul, cât și Președintele, în conformitate cu Constituția Republicii Moldova, își găsesc legitimitatea directă din partea poporului, în felul acesta ambele instituții politice sunt responsabile în fața poporului pentru situația economică, politică, socială, culturală din țară. În realitate însă accentele responsabilității date trec treptat de la Parlament și Președinte în favoarea Guvernului, instituție politică care nu este votată direct de popor, fiind opera Parlamentului, dar și a Președintelui.

Instituția prezidențială este subiect al controverselor și al interpretărilor îndoielnice. Statutul constituțional al Președintelui Republicii Moldova presupune un rol activ în viața politică, fiind cel mai înalt oficial al statului care unește pe fiecare. Practica Republicii Moldova a demonstrat că eficiența implicării președintelui în guvernare depinde de autoritatea sa și acțiunile sale, mai mult decât de puterile lui constituționale. De multe ori Președintele cu autoritate și carismă puternică este tentat de a abuza de atribuțiile funcționale. Pentru ca aceste abuzuri să fie temperate, trebuie să intervină Curtea Constituțională, ca unica autoritate menită de a garanta separația puterilor în stat, dar să avem și un sistem de partide democratice și funcționale.

Consolidarea regimului de guvernare al Republicii Moldova este imposibilă fără asigurarea unei bune guvernări. La rândul său, buna guvernare este imposibilă fără o comunicare mai bună

între cetățeni și organele puterii în stat.⁴ Pentru a avea un regim de guvernare mai consolidat, este necesar să se respecte următoarele obiective: implicarea activă a cetățenilor în procesul decizional, prin participarea activă la alegeri și referendumuri; creșterea gradului de responsabilitate a actorilor politici participanți ai actului guvernării, urmând ca aceștia să-și asume răspunderea pentru deciziile adoptate, precum și pentru nerealizarea în termen a acțiunilor planificate. Reprezentanții puterii vor avea un mandat legitim atâta timp cât vor realiza și respecta promisiunile electorale făcute; asigurarea unei transparențe permanente a actului guvernării; participarea activă a societății civile la guvernare prin exprimarea de către aceasta a poziției vizavi de tot ce se întâmplă în sfera politicului.

Pentru a consolida regimul de guvernare semiprezidențial e nevoie să fie acordat dreptul Președintelui de a numi doi judecători la Curtea Constituțională așa cum era până în anul 2000, lipsind de acest drept Guvernul, sau de a acorda dreptul Președintelui de a numi al șaptelea judecător.

---

⁴ Costachi G., Marian Pompiliu D.M. Echilibrul puterilor de stat – cheazășie a unei guvernări democratice. În: Revista Națională de Drept, 2009, nr. 4, p. 31.

CONCLUZII GENERALE

Pe parcursul cercetării a fost rezolvată o problemă științifică importantă ce constă în determinarea locului conceptului de regim de guvernare și identificarea trăsăturilor caracteristice regimului de guvernare din Republica Moldova în vederea consolidării acestuia. Respectiv, rezultatele științifice cele mai importante care au fost obținute și care reflectă problema menționată exprimă contribuția autorului la dezvoltarea dreptului constituțional ca știință și pot fi rezumate în următoarele **concluzii generale**:

În urma analizei principalelor lucrări științifice naționale și străine tangente cu regimul de guvernare am ajuns la concluzia că probleme legate de activitatea autorităților publice care participă la guvernare, precum Parlamentul, Guvernul și Șeful statului, se face de o serie de autori, care în lucrările lor analizează diferite aspecte ale regimului de guvernare. Cercetarea științifică a problemelor legate de instaurarea, organizarea, menținerea și funcționarea sau exercitarea puterii de stat prezintă interes major pentru știința dreptului constituțional al Republicii Moldova, care se dezvoltă atât în baza cercetărilor științifice, cât și în baza experienței organizării și funcționării acestora. Totuși, analiza conceptelor de *guvernare*, *sistem constituțional*, *formă de guvernare* se face restrâns, ceea ce demonstrează, deseori, că în doctrină se confundă acești termeni.

1. Constituționalismul este mijlocul de exercitare a regimului de guvernare ce se bazează pe astfel de valori fundamentale cum ar fi: statul de drept, separația puterilor în stat, asigurarea și garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, colaborarea și controlul dintre instituțiile politice; dacă sunt respectate *stricto sensu* aceste valori de către guvernanți, poporului i se asigură o bună guvernare și progres social.

2. În cadrul regimului de guvernare avem următoarele autorități publice participante la guvernare: autoritatea legislativă, care are menirea de a adopta cadrul normativ necesar implementării politicilor din diverse sfere sociale, și autoritatea executivă, care are menirea de a pune în practică actele normative adoptate de legislativ sau, cu alte cuvinte, transpunerea în practică a politicii interne și a celei externe a statului.

3. S-au identificat anumite trăsături definitorii ale regimului de guvernare. Astfel, am formulat o definiție a acestui concept: ***Regim de guvernare este sistemul de organizare și exercitare a puterii de stat prin intermediul căruia se realizează distribuirea puterii între diferite categorii de organe și care asigură independența, colaborarea și controlul reciproc al instituțiilor politice.***

4. Având fundamentul în principiul separației puterilor în stat și în funcție de distribuirea funcțiilor puterii între instituțiile politice, regimul de guvernare poate fi de următoarele tipuri: regim de guvernare prezidențial; regim de guvernare parlamentar; regim de guvernare mixt (semiprezidențial sau semiparlamentar).

5. Președintele Republicii Moldova are trei funcții: de reprezentare, de garant și de mediere. Primele două funcții sunt expres reglementate de normele constituționale, iar a treia funcție rezultă din interpretarea celorlalte prevederi constituționale. În calitatea sa de mediator Președintele statului asigură concilierea și buna colaborare între autoritățile publice ce participă la procesul de guvernare. Șeful statului are cele mai restrânse relații cu executivul, având în vedere competențele acestuia în domeniul respectiv: desemnarea candidatului la funcția de Prim-ministru, numirea Guvernului în baza votului de încredere acordat de Parlament, numirea și revocarea membrilor Guvernului la propunerea Prim-ministrului.

6. Rolul Guvernului în cadrul regimului de guvernare al Republicii Moldova se manifestă prin aceea că acesta este un organ cu competență materială generală, reieșind din faptul că dispune de largi competențe ce țin de realizarea administrării statului. Pentru a consolida și a responsabiliza executivul este necesar să se implementeze mecanisme fiabile, ce ar asigura o responsabilitate a executivului vizavi de realizarea programului de guvernare. Încrederea cetățenilor în executiv este un factor important ce stă la temelia democrației. În ceea ce privește Guvernul și rolul acestuia în cadrul statului de drept, am ajuns la concluzia că executivul constituie, la etapa actuală, punctul central al exercițiului puterii, devenind motorul promovării reformelor în diferite domenii ale vieții sociale, economice, culturale, relații externe. La etapa contemporană asistăm la creșterea rolului executivului în cadrul regimului de guvernare și a raționalizării acestuia. Astfel, controlul parlamentar asupra executivului trebuie să fie eficient, dar nu declarativ, iar rezultatele controlului trebuie să se soldeze cu măsuri reale de îmbunătățire în domeniile în care s-ar necesita acest lucru.

7. De la adoptarea Constituției Republicii Moldova la 29 iulie 1994 au trecut mai multe decenii pe parcursul cărora au existat câteva tentative de revizuire a Constituției. Cea mai importantă revizuire a Constituției a avut loc în anul 2000, aceasta justificându-se prin aceea că a fost adoptată relativ în grabă, ceea ce a făcut conținutul calitativ al acesteia să aibă de suferit. Astfel, Constituția conține mai multe inexactități, goluri, precum și lipsa unor mecanisme eficiente care ar stabili un

echilibru adecvat al puterilor în stat, iar de aici și confruntările politice dintre partidele de guvernământ, și impactul negativ asupra dezvoltării socioeconomice a statului.

8. Alegerea Președintelui Republicii Moldova de către popor corespunde aspirațiilor actuale ale cetățenilor Republicii Moldova, deoarece el decide cu precizie preferințele politice ale cetățenilor, ceea ce poate determina o sporire a responsabilității față de electorat.

9. Consolidarea regimului de guvernare al Republicii Moldova este imposibilă fără asigurarea unei bune guvernări. La rândul său, buna guvernare este imposibilă fără o comunicare mai bună între cetățeni și organele puterii în stat. Pentru a avea un regim de guvernare mai consolidat este necesar să se respecte următoarele obiective: implicarea activă a cetățenilor în procesul decizional, prin participarea activă la alegeri și referendumuri; creșterea gradului de responsabilitate a actorilor politici participanți ai actului guvernării, urmând ca aceștia să-și asume răspunderea pentru deciziile adoptate, precum și pentru nerealizarea în termen a acțiunilor planificate. Reprezentanții puterii vor avea un mandat legitim atâta timp cât vor realiza și respecta promisiunile electorale făcute; asigurarea unei transparențe permanente a actului guvernării; participarea activă a societății civile la guvernare prin exprimarea de către aceasta a poziției vizavi de tot ce se întâmplă în sfera politicului.

10. Republica Moldova, odată cu revenirea la alegerea șefului statului direct de către popor, face parte din categoria statelor cu regim de guvernare semiprezidențială. Republica Moldova se lovește de situația când partidul din care face parte Președintele statului nu este el care deține și controlul parlamentar, cu alte cuvinte, nu deține majoritate parlamentară, în astfel de situații Președintele Republicii Moldova nu poate influența regimul de guvernare. Din aceste considerente, putem spune că Președintele statului, poate să influențeze actul guvernării doar pe fundalul creșterii autorității și carismei personale a lui.

În baza studiului realizat, a deficiențelor constatate și a concluziilor deduse, considerăm binevenite următoarele **recomandări** în domeniul investigat:

1. O carență legislativă constituțională este faptul că, Constituția Republicii Moldova nu prevede termenul în care Șeful statului urmează să numească Guvernul, termen ce se calculează de la data acordării votului de încredere de către Parlament. Curtea Constituțională consideră că acest termen urmează a fi unul rezonabil și în nici un caz nu trebuie să afecteze intrarea Guvernului în exercițiul funcțiilor sale, în general, și al funcțiilor de conducere generală a administrației publice, în

special. În opinia noastră, textul constituțional ar trebui să prevadă termenul exact de numire a Guvernului de către Președinte, ceea ce ar asigura realizarea cât mai curând a programului de activitate a Guvernului. În acest context *de lege ferenda* propunem completarea art. 98 alin. (4) din Constituție cu următoarea prevedere „*în termen de 7 zile calendaristice*”, respectiv art. 98 alin. (4) al Constituției va avea următorul conținut „*În baza votului de încredere acordat de Parlament, Președintele Republicii Moldova numește Guvernul în termen de 7 zile calendaristice*”.[173]

2. Analizând prevederile constituționale ale altor state, propunem statuarea *moțiunii de cenzură constructivă (pozitivă)* în legislația națională, soluție care ar duce la stabilitatea vieții politice, contribuind și la responsabilizarea actului politic. Spre exemplu, Legea Fundamentală care stă la baza regimului german prevede „moțiunea de cenzură constructivă.” Conform acestei prevederi, înainte ca opoziția să introducă o moțiune de cenzură, trebuie să propună și un înlocuitor în funcție, care, ulterior, să fie nominalizat de către șeful statului, astfel votul de neîncredere față de un Guvern devine, implicit, și un vot de investitură pentru un nou prim-ministru și pentru Cabinetul său. Pentru regimul din Republica Moldova o astfel de prevedere ar avea un dublu efect. Pe de o parte, ar îngreuna schimbarea unui Guvern, și, pe de altă parte, ar conduce la o dezbatere axată pe proiecte de guvernare și mai puțin pe probleme pur politice. Implementarea moțiunii de cenzură constructivă ar implica revizuirea a două articole din Legea Fundamentală: în primul rând, după alin.3 al art. 98, referitor la investitura Guvernului, va trebui introdus un nou alineat cu indicele 3¹, având următorul enunț: *În cazul depunerii unei moțiuni de cenzură constructive, Președintele Republicii Moldova nominalizează un candidat pentru funcția de prim-ministru propus de către deputații inițiatori.* În al doilea rând, art. 106 al Constituție urmează a fi completat cu alin. (3) în sensul precizării naturii moțiunii: *Parlamentul poate retrage încrederea acordată Guvernului prin adoptarea unei moțiuni de cenzură constructive, cu votul majorității deputaților.* În plus, același alineat va cuprinde și teza a doua: *Votul de neîncredere devine implicit și vot de investitură pentru noul Guvern.* În al treilea rând, art. 106 al Constituție urmează a fi completat cu alin.(4), cu următoarea formulare: *Înainte de depunerea moțiunii de cenzură, deputații inițiatori vor propune un înlocuitor în funcție al prim-ministrului în exercițiu.*

3. Completarea art. 94 alin.(1) al Constituției Republicii Moldova cu următoarea propoziție: „*nepublicarea atrage inexistența decretului*”. Respectiv art. 94 alin. (1) al Constituției Republicii Moldova va avea următorul conținut: *În exercitarea atribuțiilor sale, Președintele*

Republicii Moldova emite decrete obligatorii pentru executare pe întreg teritoriul statului. Decretele se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nepublicarea atrage inexistența decretului.

4. În vederea consolidării activității Parlamentului Republicii Moldova, ne pronunțăm pentru asigurarea unei eficiențe sporite a activității legislative, în ajutor venind instituirea pe lângă Parlament a unui organ special denumit *Consiliu național Legislativ*, care ar avea scopul principal de a îmbunătăți calitatea procesului legislativ. În acest sens poate fi preluată practica României, care are un asemenea Consiliu Legislativ începând cu anul 1993. Aprecierea eficienței activității legislative a Parlamentului poate fi privită din mai multe puncte de vedere: starea generală a întregului sistem al legislației în vigoare, coroborarea acesteia cu întregul sistem al legislației, precum și corespunderea actelor normative naționale cu cele internaționale.

5. În ceea ce privește reprezentantul Parlamentului în Guvern, o asemenea reglementare lipsește, ceea ce în viziunea noastră face ca procesul de colaborare dintre Parlament și Guvern să fie mai puțin eficace. Un reprezentant al Parlamentului în Guvern care să asiste la ședințele Guvernului ar putea să raporteze operativ Parlamentului despre proiectele de legi ce se elaborează în cadrul Guvernului, precum și despre cele mai importante probleme care se dezbate în cadrul ședințelor de Guvern. Acest reprezentant al Parlamentului în Guvern, în afara atribuțiilor de informare, ar putea avea și alte sarcini, cum ar fi: de reprezentare (transmiterea mesajelor Parlamentului în adresa Guvernului), coordonare (asigurarea unei legături permanente în Parlament și organele de lucru ale Parlamentului și Guvern, precum și structurile Guvernului în privința elaborării și dezbaterii proiectelor de acte normative) și control (reprezentantul Parlamentului în Guvern ar trebui să urmărească modul în care sunt puse în aplicare de către Guvern legile adoptate de Parlament, controlul asupra oferirii în termen de către membrii Guvernului a răspunsului la întrebările și interpelările parvenite din partea deputaților etc.). Suntem de părere că introducerea entității de reprezentant al Parlamentului în Guvern ar consolida relațiile de colaborare a acestor două autorități publice. Lipsa instituției de reprezentant al Parlamentului în Guvern poate fi apreciată drept un impediment în realizarea unei colaborări mai efective între Parlament și Guvern. Din aceste considerente, ne pronunțăm pentru introducerea și reglementarea legală a instituției de reprezentant al Parlamentului în Guvern, atribuindu-i funcții de reprezentare, informare și control.

6. Dispozițiile art. 90 și 80 alin. (2) se contrazic, ceea ce creează confuzie privind modul de interpretare și coroborare. Articolul 90 al Constituției Republicii Moldova este intitulat „Vacanța funcției” și stabilește, printre altele, că vacanța funcției de Președinte survine în caz expirare a

mandatului. În schimb, art. 80 alin. (2) al Constituției Republicii Moldova prevede că Președintele Republicii Moldova își exercită mandatul până la depunerea jurământului de către Președintele nou ales. Respectiv, apare întrebarea: care din aceste norme trebuie de aplicat în caz de expirare a duratei mandatului președintelui țării? Logica juridică răspunde la această întrebare și evident că aplicabile vor fi prevederile art. 80 ale Constituției Republicii Moldova.

7. În scopul consolidării regimului de guvernare semiprezidențial propunem: să fie repuse în funcțiune prevederile constituționale referitoare la atribuțiile președintelui care existau până în anul 2000:

Dreptul Președintelui Republicii Moldova de a desemna un candidat la funcția de Prim-ministru fără consultarea fracțiunilor parlamentare (art.98 alin.(1));

Dreptul Președintelui Republicii Moldova de a iniția revizuirea Constituției (art.141 alin.(1) lit.c));

Dreptul Președintelui Republicii Moldova de a lua parte la ședințele Guvernului, de a prezida ședințele Guvernului la care participă, de a consulta Guvernul în probleme urgente și de importanță deosebită (art.83 din Constituție);

Dreptul Președintelui Republicii Moldova de a înainta doi judecători la Curtea Constituțională sau de a acorda dreptul Președintelui de a numi al șaptelea judecător etc.

Problema științifică soluționată rezidă în determinarea particularităților ce vizează regimul de guvernare și identificarea mecanismelor cu privire la consolidarea regimului acestuia prin prisma constituționalismului contemporan din Republica Moldova.

Cercetările în perspectivă sunt direcționate spre:

a) Identificarea unor mecanisme noi de consolidare a activității Parlamentului, Guvernului și Președinției prin studierea reglementărilor constituționale și a practicii internaționale în acest domeniu;

b) Cercetarea aspectelor privind controlul parlamentar al Legislativului asupra Executivului, în vederea asigurării unui control eficient și cu rezultate tangibile;

c) Investigarea instituției Șefului statului în vederea determinării locului acestuia în cadrul autorităților publice.

Avantajele elaborărilor propuse consistă în elucidarea esenței și a particularităților regimului de guvernare, iar concluziile formulate vin să ateste o serie de momente pozitive și deficiențe în acest domeniu pentru Republica Moldova, exprimându-se în propuneri de optimizare, inclusiv de *lege ferenda*.

Impactul asupra științei și culturii. Prin rezultatele, concluziile și recomandările sale științifice, lucrarea aduce un aport semnificativ în problematica regimului de guvernare și al consolidării acestuia, contribuind la dezvoltarea continuă a științei dreptului constituțional. În același timp, prin conținutul său, teza este de natură să prefigureze noi direcții de cercetare științifică în domeniu.

BIBLIOGRAFIE

1. Cârnaț T. Drept Constituțional. Chișinău: Print-Caro, 2010, p. 199-200.
2. Costachi G., Marian Pompiliu D.M. Echilibrul puterilor de stat – cheazășie a unei guvernări democratice. În: Revista Națională de Drept, 2009, nr. 4, p. 31 (p. 31-34)
3. Macovețchi C. Modele de guvernare regională în statele europene. În: Materialele conferinței științifice anuale a doctoranzilor și tinerilor cercetători. Vol. II. Secția Drept național. Ediția a VI-a. Chișinău, 12.04.2012, p. 257 (p.257-263).
4. Popa Cristina. Consolidarea Parlamentului Republicii Moldova în condițiile constituționalismului contemporan. În: Legea și Viața, Chișinău, 2015, nr. 6, p. 22-23 (p. 22-27).
5. Popa Cristina. Analiza doctrinară a rolului, funcțiilor, realizării și protecției Constituției în statul de drept. În: Revista Națională de Drept, 2015, nr. 5, p. 58-60
6. Popa Cristina. Locul și rolul președintelui Republicii Moldova în cadrul puterilor în stat. În: Закон и жизнь, 2015, №6, p. 48
7. Șaptefrați T. Buna guvernare: caracteristici, dimensiuni și metode de evaluare. În: Revista Administrare Publică, Chișinău, 2015, nr. 3 (87), p. 21 (p. 21-28).

PUBLICAȚII LA TEMA TEZEI

1. *Organizarea și funcționarea Guvernului Republicii Moldova prin prisma legislației în vigoare și a doctrinei de specialitate.* În: Науковий висник міжнародного гуманітарного університету, v. 1, Odesa (Ucraina), 2015, №13, p.44-49.
2. *Locul și rolul Președintelui Republicii Moldova în cadrul puterilor în stat.* În: Закон и Жизнь, 2015, nr.6, p. 48-54.
3. *Consolidarea Parlamentului Republicii Moldova în condițiile constituționalismului contemporan.* În: Legea și Viața, 2015, Nr.6, p. 22-27.
4. *Reglementarea constituțională a raporturilor dintre Parlamentul și Guvernul Republicii Moldova.* În: Jurnalul Juridic Național: teorie și practică, 2015, nr. 3 (13), p. 29-36.
5. *Analiza doctrinară a rolului, funcțiilor, realizării și protecției Constituției în statul de drept.* În: Revista Națională de Drept, 2015, nr. 5, p. 58-60.

6. *Considerații teoretice privind guvernarea, regimul politic și regimul de guvernare.* În: *Legea și Viața*, 2017, Nr.5, p. 15-20.
7. *Tipologia regimului de guvernare.* În: *Revista Națională de Drept*, 2017, nr. 5, p. 4-10.
8. *Caracteristica generală a regimului politic parlamentar.* În materialele Conferinței științifice internaționale cu genericul „Rolul științei și educației în implementarea Acordului de Asociere la Uniunea Europeană”, Chișinău, 5 februarie, 2015, p. 379-382.
9. *Studiu comparat privind organizarea și funcționarea Parlamentului Republicii Moldova și al României.* În materialele Conferinței științifice internaționale cu genericul „Interacțiunea dreptului intern și dreptului internațional: provocări și soluții”, Chișinău, 14 noiembrie, 2014, p. 180-187.
10. *Analiza constituțională a regimului de guvernare din statele europene – la:* Conferința științifică internațională cu genericul „Două decenii ale doctrinei constituționale sub auspiciile Constituției”, Chișinău, 16-17 octombrie 2014.

ADNOTARE

la teza de doctor în drept, specialitatea 552.01 – drept constituțional, la tema „Consolidarea regimului de guvernare prin prisma constituționalismului contemporan din Republica Moldova”, autor Popa Cristina, Chișinău, 2017

Structura tezei: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 238 titluri, 138 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 10 articole științifice.

Cuvinte - cheie: regim de guvernare, regim politic, consolidare, guvernare, constituționalism contemporan, putere de stat, Parlament, Guvern, Președintele Republicii Moldova.

Domeniul de studiu: drept public: drept constituțional.

Scopul studiului constă în studierea complexă a colaborării autorității Parlamentului, Guvernului și instituției Președinției în consolidarea regimului de guvernare al Republicii Moldova prin prisma constituționalismului contemporan.

Obiectivele studiului: precizarea elementelor definitorii privind conceptul de regim de guvernare; valorificarea constituționalismului contemporan drept un mijloc de exercitare a regimului de guvernare; determinarea și analiza tipologiei regimului de guvernare; identificarea rolului și coraportul dintre instituțiile politice prin prisma constituționalismului contemporan; investigarea reformelor constituționale din Republica Moldova privind regimul de guvernare; stabilirea principiilor de consolidare constituțională a colaborării instituțiilor politice din RM.

Noutatea și originalitatea științifică se fundamentează pe studierea regimului de guvernare prin prisma constituționalismului contemporan, evidențiindu-se căile de consolidare a activității Parlamentului, Guvernului și a instituției prezidențiale în vederea funcționării unui regim de guvernare semiprezidențial autentic.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în determinarea particularităților ce vizează regimul de guvernare și identificarea mecanismelor cu privire la consolidarea acestuia prin prisma constituționalismului contemporan din Republica Moldova.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării constă în rezultatele cu privire la cercetarea regimului de guvernare, ce vor fi favorabile dezvoltării continue a științei dreptului constituțional. Rezultatele obținute pot fi utile în calitate de repere informative în studiile ce urmează a fi efectuate în domeniul temei abordate, dar pot fi utilizate și în procesul didactic în calitate de bază teoretică și practică în cadrul dreptului constituțional. Acestea vor contribui la dezvoltarea și aprofundarea cunoștințelor teoretice în domeniu, iar propunerile de *lege ferenda* au menirea de a consolida regimul de guvernare în condițiile constituționalismului contemporan din Republica Moldova.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele demersului științific au fost prezentate în cadrul mai multor conferințe internaționale și publicate în diverse reviste de specialitate, fapt ce a contribuit la îmbogățirea cadrului teoretic național privind regimul de guvernare. De asemenea, concluziile generale și propunerile de *lege ferenda* pot fi utilizate în vederea perfecționării cadrului normativ național, elaborării de hotărâri explicative privind modul de interpretare a normelor ce reglementează activitatea Parlamentului, Guvernului și a Președinției.

АННОТАЦИЯ

к докторской диссертации в области права, специальность: 552.01 (Конституционное право), на тему «Консолидация правящего режима в современном конституционализме в Республике Молдове», автор Кристина Попа, Кишинэу, 2017

Структура работы: Работа состоит из введения, 4 глав, выводы и рекомендации, списка использованной литературы из 238 источников и 138 страниц основного текста. Результаты отражены в 10 научных публикациях на тему диссертации.

Ключевые слова: правящий режим, политический режим, консолидация, управления, современный конституционализм, государственная власть, Правительство, Парламент, Президент Молдовы.

Область исследования: публичное право: конституционное право.

Цель работы: комплексное изучение сотрудничество парламента, правительства и институт президентства в консолидации правящего режима Республики Молдова посредством современного конституционализма.

Задачи работы являются: уточнение определения концепции правящего режима; эксплуатация современного конституционализма в качестве средства осуществления правящего режима; определение и анализ типологии правящего режима; определение роли и отношения между политическими институтами в современном конституционализме; исследование конституционных реформ правящего режима в Республики Молдове; установить конституционные принципы по укреплению сотрудничества молдавских политических институтов.

Научная новизна основана на изучении правящего режима в свете современного конституционализма, выделяя пути укрепления работы парламента, правительства и института президента к подлинное функционирование семи-президентского правящего режима.

Решение важной научной проблемы заключается в определении особенностей, направленных на определение правящего режима и определение механизмов по укреплению этого режима в современном конституционализме в Молдове.

Теоретическая значимость исследования и практическая значимость состоит из результатов по правящего режима, по-прежнему благоприятны для развития науки конституционного права. Полученные результаты могут быть полезны в качестве информативные ориентиры в исследования, которые будут проводиться в этой области, но также могут быть использованы в качестве преподавания теоретических и практических основ в области конституционного права. Они будут вносить свой вклад в развитие и углубление теоретических знаний в области, и предложения *lege ferenda* призваны укрепить правящего режима в современном конституционализме Молдовы.

Реализация научных результатов: Результаты научной деятельности были представлены на нескольких международных конференциях и опубликованы в различных журналах, что способствовало обогащению теоретические основы по правящего режима. Кроме того, общие выводы и предложения по изменения закона могут быть использованы для улучшения национальной правовой базы, разработать объяснительное решение по интерпретации правил, регулирующих работу парламента, правительства и института президента.

ABSTRACT

on PhD thesis of juridical science, specialty: 552.01 – Constitutional Law, title: „Strengthening governance regime in contemporary constitutionalism of the Republic of Moldova”, author Cristina Popa, Chisinau, 2017

The structure of the study: the thesis contains Introduction, four chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 238 titles, 138 pages of basic text. The results are reflected in 10 scientific publications of the thesis.

Keywords: governance regime, political regime, consolidation, governance, contemporary constitutionalism, state power, the Parliament, the Government, the President of the Republic of Moldova.

The field of the study: public law: constitutional law.

The scope of the study is complexly research the collaboration of the Parliament, Government and Presidency in strengthening the governance regime of the Republic of Moldova through contemporary constitutionalism.

The thesis objectives: defining the concept of governance regime; reassessment of contemporary constitutionalism as a mean of exercising governance regime; determination and analysis of the typology of governance regime; identifying the role and relation between political institutions in contemporary constitutionalism; investigating constitutional reforms in Moldova on the governance regime; establish constitutional principles on strengthening the cooperation of Moldovan political institutions.

Novelty and scientific originality is based on the study of governance arrangements in the light of contemporary constitutionalism, highlighting ways to strengthen the work of the Parliament, Government and the presidential institution to operate a genuine semi-presidential governance regime.

Important scientific problem solved lies in the determination of the concept and the particularities regarding the governing regime and the identification of the effective mechanisms regarding the strengthening of it in the light of contemporary constitutionalism in the Republic of Moldova.

Theoretical significance of the thesis and its practical value lies in the results on researching the governance regime being favorable for the development of constitutional law science. The results can be useful as informative benchmarks for studies inducted in the field, but can also be used in teaching as theoretical and practical basis in constitutional law discipline. They will contribute to the development and deepening of theoretical knowledge in the field and *lege ferenda* proposals are meant to strengthen the governance regime in contemporary constitutionalism in Moldova.

Implementation of the scientific results. The results of scientific endeavor were presented at several international conferences and published in various journals, which contributed to enriching the theoretical framework on the national governance regime. Also, the general conclusions and *lege ferenda* proposals can be used to improve national legal framework, to develop explanatory ruling on the interpretation of the rules regulating the work of the Parliament, Government and Presidency.

POPA CRISTINA

**CONSOLIDAREA REGIMULUI DE GUVERNARE PRIN PRISMA
CONSTITUȚIONALISMULUI CONTEMPORAN DIN
REPUBLICA MOLDOVA**

Specialitatea: 552.01 – drept constituțional

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 2017
Hârtie ofset. Tipar digital.
Coli de tipar.: 1,00

Formatul hârtiei 60x84 1/16
Tiraj: 20 exemplare
Comanda nr. 136

CEP USM
Chișinău, str. Alexei Mateevici, 60, tel. 93-16-53